

Az állománygyarapítás koordinálásának néhány problémája

B.I. FRUMINA

A szerző Nekotorüe problemü koordinacii komplektovanija bibliotecsnuh fondov c. cikkét (Perszpektivü razvitiija fondov naucsnuh bibliotek. Szbornik naucsnuh trudov. 1976. Vüp.22. 39-53.p. BIEGELBAUER Pál tömörítette.

A tudományos-technikai forradalom és a velejáró információrobbanás megnehezíti a könyvtárak munkáját mind a beszerzés, mind a fel dolgozás területén. E problémát csak a könyvtárak együttes erőfeszítésével, az állományalakítás összehangolásával lehet megoldani. A könyvtárközi együttműködésről több kormányhatározat született.

B.I. Kanevszkij szerint az állománygyarapítási együttműködése, az állomány egységesítése és a könyvtárak együttműködése az olvasók kiszolgálásában. Meg kell említeni, hogy az állománygyarapítás összehangolásának értelmezésében komoly eltérés van a külföldi és szovjet könyvtárosok között. Előbbiek csupán a külföldről beszerzett könyvek gyarapításának koordinációjára ügyelnek; figyelmen kívül hagyják a hazai irodalom beszerzésének összehangolását. E téren világszerte ismert az un. "Farmington" és "Danton"-terv. A szovjet törekvések ezzel szemben a hazai tudományos irodalom gyarapításának koordinálására is vonatkoznak.

Az állománygyarapítási együttműködés szervezete - az eltérő céloknak megfelelően - a Szovjetunióban a következőképpen alakul:

1. A politikai nevelést és a dolgozók önképzését szolgáló állományalakításban egy-egy régió könyvtárai vesznek részt. Az együttműködés irányítója a városi központi könyvtár.
2. A tudományos kutatásokhoz szükséges hazai és külföldi irodalom gyarapítását az egyes tudományágak szakkönyvtárai végzik. Ezek munkáját központi szakkönyvtár hangolja össze.
3. A különböző hatóságok könyvtárainak állományában fellelhető fölös példányok csökkentésének összehangolását az általános tudományos könyvtárak irányítják.
4. A kevésbé használt irodalom egységesítését a regionális letéti könyvtárak végzik.
5. A gazdasági és műszaki-tudományos irodalom gyarapításának összehangolásában résztvevő üzemi könyvtárak és azok fiókkönyvtárainak munkáját a városi központi könyvtár, illetve ahol a gyűjtésben a szakszervezeti könyvtár is érdekelt, a központi szakszervezeti könyvtár irányítja.

6. A gyermek- és ifjúsági irodalom egységes állományépítésében a városi közművelődési könyvtárak működnek együtt.
7. Egy-egy terület információszolgáltatásának kiépítését és az ehhez szükséges állomány egységesítését a területi tudományos-műszaki információs központ látja el.
8. A helyismereti és nemzetiségi irodalom kialakításában a helyi tudományos könyvtárak és a megfelelő területek könyvtári szervei játszanak főszerepet.
9. A szocialista országok egymás között is törekszenek könyvállományuk egységesítésére, hogy ilyen módon mentesüljenek a szűkebb kört érintő, kis területen beszélt nyelveken kiadott művek beszerzésétől és feldolgozásától. Ezt a feladatot az egyes országok nemzeti könyvtárai látják el.

A könyvtári irodalomban gyakran lehet találkozni olyan jegyzékekkel, amelyek a koordinációs partnerként számbajöhető könyvtárakat sorolják fel, megemlítve állományukat, gyarapításuk tendenciáit, s hogy mely központi katalógusok tartják nyilván állományukat. Megemlítik azt is, hogy részt vesznek-e a könyvtárközi kölcsönzésben. Jelenleg nincsenek tudományosan megalapozott és kipróbált elvek az állománygyarapítás egységesítésére, hatékony gyakorlati kivitelezésére. Az együttműködési rendszer hibái közé tartozik, hogy a koordinációs központtól távoleső könyvtárak nem tudják kielégíteni olvasóik kívánságait.

Ésszerű keretek közé kell szorítani a könyvtárak szakosítását is. A túlzott koordináció végső soron csökkenti a könyvtárak munkájának hatékonyságát, az olvasók egy-egy műhöz csak könyvtárközi kölcsönzés útján juthatnak hozzá. A hiányzó mű csökkenti az olvasó szemében a könyvtár presztizsét. Az időszaki kiadványok körözése sem célravezető, mert mire eljut az olvasóhoz, elavulttá, érdektelenné válik. Nehezíti a koordinációt, hogy a könyvtárak nem érdekeltek a profiljukba nem vágó irodalom beszerzésében; a szibériai és a távolkeleti tudományos könyvtárak pl. nem gyűjtik a határtudományok anyagát sem.

Elsőrendű fontossága a könyvtárak együttműködésének megszervezésében a könyvtárak és könyvtári hálózatok főhatóságainak együttműködése. Fel kell számolni az elkülönülést a területi, kerületi és köztársasági tudományos könyvtárak, valamint a szakkönyvtárak között: elő kell mozdítani a különböző hatóságokhoz tartozó tudományos könyvtárak együttműködését.

A Lenin Könyvtárnak fontos szerepe van a szövetségi, az autonóm köztársasági nagy tudományos könyvtárak állománygyarapítási koordinálásában; ezzel kapcsolatban hármask feladatot lát el:

1. A Szovjetunió nemzeti nyelvein kívül az orosz nyelv az alap- és muzeális példányok gyűjtése;
2. Irányítja azon művek példányszámának csökkentését, amelyek iránt nem érdeklődnek az olvasók és a könyvtárközi kölcsönzés;
3. Részt vesz a központi szakkönyvtárak állománygyarapítási koordinációját szabályozó intézkedések megalkotásában is. Ő az irányítója annak a törekvésnek, hogy a szocialista országok könyvtárait bevonja az országok közötti állománygyarapítási együttműködésbe, teljesebbé, gyorsabbá téve ezáltal az olvasók igényeinek kielégítését.

A jelen helyzet ismeretében véleményünk szerint szükséges egy olyan rendelet kibocsátása, amely az egész ország minden állománygyarapítási együttműködésre vonatkozó problémáját átfogja. Ez megkönnyítené, korszerűvé tenné könyvtári munkánkat.

A szakszervezeti könyvtárak fejlődése a Szovjetunióban

RÁCZ Ágnes

Szemlénk a Biblioteki na novom etape c. kiadvány (Biblioteki na novom etape. V pomoscs' rabotnikam profsojuznüh bibliotek. Moszkva, 1977. 70.p.) cikkei alapján készült.

A 70-es évek szovjet könyvtárügyének központi kérdése a könyvtári hálózati rendszer teljes átszervezése, központosítása. Növelni kell a könyvtárak szerepét a tömegek kommunista nevelésében, a tudományos-technikai fejlődés szolgálatában, az SZKP XXV. kongresszusa határozatainak végrehajtásában.

Mindez a lakosság könyvtári ellátásának kiterjesztésével, a tömegek olvasóvá nevelésével, a könyvtári és tájékoztatási munka hatékonyságának növelésével érhető el. A könyvtári ellátás javításában részt vesznek a tudományos, a szakkönyvtári és a közművelődési könyvtári hálózatok, köztük a szakszervezeti könyvtárak kiterjedt rendszere is.

A SZAKSZERVEZETI KÖNYVTÁRAK HELYE A KÖNYVTÁRI ELLÁTÁSBAN

A szakszervezeti könyvtárak különleges szerepet játszanak a könyv, az olvasás népszerűsítésében, a tömegek olvasóvá nevelésében, a politikai-gazdasági feladatok teljesítésére való aktivizálásában. Nagy tömeghatásuk oka az, hogy a dolgozók közvetlen közelében, az üzemekben, műhelyekben, munkásszállókban működnek. Az ipari központokban csaknem minden második dolgozó tagja a szakszervezeti könyvtárnak.

A szakszervezeti könyvtárak fejlődésük kezdetén, és ma is, a gyárakkal együtt épülnek. Az állam és a társadalmi szervek biztosítják a szocialista építés és az új könyvtárak fejlesztésének egységes ütemét: az új gyárakban, a nagy kiemelt beruházásokon már az építkezés kezdetén megalapítják a könyvtárat.

A nagy üzemi szakszervezeti könyvtárak kiterjedt fiókhálózattal rendelkeznek a műhelyekben, üzembrészekben, munkásszállókban. A könyvtári ellátás alapvető sejtje a brigád lett: a fiókok és mozgókönyvtárak közvetlenül a műhelyekben működnek, a propagandisták személyesen ismerik a